

OTTO MAYER:

VISSZAPILLANTÁS AZ ELSŐ OLIMPIAI JÁTÉKOKRA
(*Retrospectives olympiques. Genf, 1961. CIO.*)

Előszó:

Az 1896. évi I. Olimpiai Játékok előkészületeiről, szervezéséről és lebonyolításáról általában keveset tudunk. Ezt a hiányt igyekszem pótolni, amikor közzéteszem az általam összegyűjtött anyagokat, amelyek tömören bemutatják az athéni olimpiát.

Megkísértem átadni azokat a gondolatokat is, amelyeket Pierre de Coubertin báró felvet az „Olimpiai Emlékezések”-ben. Sajnos ebből csak egy kötet maradt ránk, bár eredetileg négy vagy öt kötetre tervezte. 1937-ben bekövetkezett halála megakadályozta a mű befejezésében, nagy éréktől fosztva meg a történettudományt.

Kivonatossan utalok a gyakorlatilag hozzáférhetetlen hivatalos jelentésre, amely csak korlátozott példányszámban jelent meg, így mindössze néhány olimpiai könyvtárban lelhető fel. Kiadták görög, francia, angol és német nyelven. Az a két példány, amit a lausannei Olimpiai Könyvtárban, illetve a Görög Olimpiai Bizottság Könyvtárában sikerült megtalálnunk, tartalmaz néhány érdekességet. Talán az újabb generációk számára új ismeretek forrása lehet arról, hogy milyenek is voltak azok a sokat emlegetett „első újkori olimpiai játékok”.

Előzmények:

Amikor 1892. november 25-én, ezen a borus, barátságtalan estén Coubertin bejelentette azt a szándékát, hogy rövidesen életre hívja az újkori olimpiai játékokat, ellenvetésekre, ellenállásra, sőt talán még teljes közönyre is számíthatott. Mindez a régi Sorbonne nagy „amfiteátrumában” történt, Bossuet és Fénelon fenséges tekintete alatt, akiknek szobra a termet díszítő fülkékben állt. „Ezen a barátságtalan helyen írtam egyik érettségi dolgozatomat, és próbáltam mondani valamit az alkotó képzeletéről” – mondta az Olimpia felújítója. Azok a „hallgatók”, akik ezen az estén a Sorbonne-on jelen voltak, valami egész másra gondoltak. Coubertin kezdeményezésére úgymond az Atlétikai Sportok Francia Szövetségei Uniójának ötödik évfordulóját ünnepelték.

Coubertin előadását az olimpia felújításáról nagy tapssal fogadták. Elfogadták, és sok sikert kívántak hozzá. Csak éppen senki nem érette meg. A teljes és tökéletes értetlenség kezdődött ezzel. Gondoljunk csak arra, hogy a széksorokban a kor legismertebb nagyvilági személyiségei foglaltak helyet, élükön a makulátlanul világitó ingmellű Léon de Jazé gróffal, az Egyetem rektorával Octave Gréardral és Obolenszkij herceggel, Vlagyimir nagyherceg udvari marsalljával. Az amfiteátrumot orosz és francia zászlók díszítették. A Sorbonne estélye képezte az ünnepségek intellektuális részét. Szerepelt a műsoron: a Marseillaise után az orosz himnusz; egy alkalmi óda, egy triptichon az ó- és a középkori testgyakorlatok történetéről; és végül Coubertin, aki a legújabb korról, no meg az olimpiai játékok felújításáról beszélt. Hogy ezekből a sporttörténelemformáló pillanatokból a hallgatóság parvenü része mit értett meg, ezt Coubertin később egy anekdotával érzékeltette. Körülbelül annyit, mint az az amerikai hölgy, aki Athénban az első játékok után gratulált neki, eldicsekedett, hogy ő már látott egy olimpiát San Franciscoban. „Nagyon szép volt” – tette hozzá. – „Maga Julius Caesar is ott volt”.

Tudjuk, hogy az Olimpiai Játékok felújítását az e célból összehívott kongresszus utolsó napján, 1894. június 23-án szavazták meg. Athén városát jelölték ki az I. Olimpiai Játékok szíhelyéül. Ez a választás nem egyezett meg Coubertin eredeti terveivel. Mivel kételkedett az éppen csak feltámadott Görögország ifjúj erejében, úgy vélte, hogy az ország nem képes eleget tenni azoknak a követelményeknek, amelyeket egy világméretű sporttalálkozó megrendezése támaszt.

Coubertin eredetileg úgy gondolta, hogy az első olimpiát Párizsban rendezzék meg, a 20. század első évében. Ezt meg is írta a „Revue de Paris” 1894. június 15-i számában. Bizonyára a NOB első elnöke, Demetriosz Vikelasz (Görögország) bírta rá véleményének megváltoztatására. Athént választották, és a más-más helyen rendezendő játékok elvét minden különösebb vita nélkül elfogadták.

A görög kormányzat ellenállása

1894. július 3-án Szapountzakisz alezredes, Konsztantin királyi herceg szárnysegéde levelet intézett a Párizsban tartózkodó Vikelaszhoz, amelyben biztosította, hogy „A Spártai Herceg nagy örömmel vette tudomásul, hogy az I. Olimpiai Játékokat Athénben fogják megrendezni. Bizonyos vagyok benne, hogy a király és a trónörökös támogatják a játékok megrendezését”. A levelet egy csendes nyár követte.

Vikelasz csak szeptember végén tért vissza Görögországba. Athénben létezett egy állandó bizottság, amelyre Coubertin erősen számított. Úgy gondolta, hogy ez a bizottság lehetne egy jövődő szervezet csirája. Feladata a „Zappasz Alapítvány” gondozása volt. A Zappasz fivérek korábban jelentős összeget hagytak Athén városára egy emlékcarnok felállításának céljára, amely utánuk a „Zappeion” nevet viselje. Kikötötték, hogy a csarnokban kulturális kiállításokat és emléküléseket kell tartani. Ezen kívül kiemelték, hogy az alapítvány többi részét a testnevelés támogatására, illetőleg periódikusan ismétlődő sportversenyrendezvényekre kell fordítani. Ez utóbbi záradéknak, mint több másnak is, mindaddig nem tettek eleget, mivel a román kormány kisajátította az egyébként Romániában élő Zappasz fivérek örökségének jelentős hányadát és megtagadta a végrendelet végrehajtását. Bárhogy is volt, a Zappeion Bizottság létezett és ezt a lehetőséget Coubertin és Vikelasz ki akarták aknázni.

Október 4-én Vikelasz levelet írt Coubertin-nek. Felkérte, hogy utazzon Athénbe és tárgyaljon a Zappeion Bizottsággal, amelynek hatásköre a „Zappeion”-on túlmenően kiterjedt az épülettel szomszédos „Pánathenea” stadion romjaira is. Vikelasz úgy ítélte meg, hogy a bizottság kész lenne minden lehetségest megtenni a vállalkozás sikeréért. Ekkor még illúziók voltak Trikupisz miniszterelnök hozzáállását illetően is. Pedig a miniszterelnök már akkor elhatározta, hogy minden erejével az olimpiai játékok megrendezésének megakadályozásán lesz. A miniszterelnök rosszindulatának visszhangját egy későbbi Vikelasz levélből Coubertin is kiérezte. Ezért 1894. október végén Coubertin a „L’Ortégal” hajó fedélzetén elindult Pireusz felé. Magával vitte az olimpia technikai programjával kapcsolatban összegyűjtött dokumentumokat, hiszen nem szabad elfelejtenünk, hogy akkoriban még nem voltak nemzetközi szövetségek, kivéve a torna (1881), az evezős (1892) és a korcsolya (1893) szövetséget. Coubertin a sportágak egyenlőségét hirdette, és már az alapító kongresszuson is közbe kellett lépnie, nehogy „mellékes sportok” hozzákössék magukat az atlétika „szekeréhez”. Ez egyébként a későbbi években is visszatérő probléma maradt.

A Zappeion Bizottság elnöke Etienne Dragoumisz parlamenti képviselő volt, aki Trikupisz miniszterelnök frakciójához tartozott. Coubertin elhatározta, hogy megelőzi azt az elutasító választ, amelyre már számíthatott. Valóban, amikor Athénban partraszállt, ugyanazon a napon érkezett Etienne Dragoumisz levele Párizsba. Ezt a levelet Coubertin csak 1908-ban tette közzé. Ime:

Athén, 1894. november 1.

Báró Úr!

Köszönetemet szeretném kifejezni Önnek azért a hírért, amelyet az Olimpiai Játékokkal kapcsolatban szíveskedett hozzám eljuttatni. Az, hogy Athént választották ki a versenyek megrendezésére, nagy meglepődést és egyben a hála érzetét keltette Görögországban. Azonban az a megtiszteltetés, amely népünket érte hála dicső múltjának, olyan súlyos terheket ró az olimpiai játékok ókori kitalálójának leszármazottaira, hogy kételkedünk benne, valóban eleget tudna-e tenni a feladatnak úgy, hogy valóban hasznára legyen a Párizsi Nemzetközi Atlétikai Kongresszus által elfogadott emelkedett eszmének. Athénbe érkezése után Vikelasz úr is tapasztalhatta habozásunkat, mihelyt megtudtuk, hogy az első versenyek helyét kijelölték, és mondhatjuk hivatalosan meghatározták.

Nem akarok túl részletesen fejtegetni egy olyan pontot, amely különös gondot okoz kormányunknak. Hogyan is gondolhatna arra, hogy egy mozgalom élére álljon, meghívásokat küldjön szét, bármilyen kezdeményezéseket tegyen egy nagy nemzetközi ünnepség sikere érdekében egy olyan időpontban, amikor erős gazdasági válság uralkodik és az elképzelhető legsúlyosabb külső bonyodalmakkal kell szembenéznie. Kötelessége, hogy az ország becsületét megvédje és együttérzése a nemes vállalkozással, amelynek sikerét mindannyian óhajtjuk, óvatos tartózkodást parancsol számára.

Álszemérem lenne részünkről, ha nem vallanánk be, hogy egy új országban, ahol még nagyon sokat kell tenni egy civilizált nép alapvető létfeltételeinek megteremtéséhez, még nem létezik az a fogalom, amelyet Önök „atlétikus sportoknak” neveznek¹ és múltjára való tekintettel éppen egy ilyen országra akarják bízni az új és rendkívül bonyolult alapokon szabályozott játékok elsőízbeni megrendezését!

Az a nagy nemzetközi ünnepség, amelyet Franciaország az 1900-as évre meghirdetett, minden bizonnyal sokkal nagyobb előnyöket nyújthatna, amennyiben elhatároznák, hogy az Olimpiai Játékok első megrendezését ezzel kötnék össze. Párizsban, azokkal a hatalmas anyagi eszközökkel, amelyekkel a francia főváros rendelkezik, a nagy civilizációs központok szomszédságában, a hagyományok középpontjában, jól szervezett szövetségek segítségével mellett biztosak lehetünk a sikerben. Nem lenne-e helyesebb erre az időpontra halasztani a békés újkori küzdelmek megnyitását? Az új olimpiák csak nyerhetnének a jobb kiindulóponttal: az új évszázad kezdetével.

Báró Úr, röviden összefoglaltam Önnek a bizottságunkban uralkodó nézeteket. Könnyen megértheti mennyire sajnáljuk, hogy ki kell térnünk az országunknak felkinált megtiszteltetés elől, és egyben el kell veszítenünk az alkalmat, hogy erőfeszítéseinkkel támogathassuk azokat a kiváló férfiúkat, akik a gyönyörű ókori intézmény felélesztésének művén fáradoznak. Mivel tudatában vagyunk annak, milyen csekély eszközökkel rendelkezik ma a görög nép, és mélységes meggyőződésünk, hogy a feladat meghaladja erőinket, számunkra nincs szabad választás.

Kérem fogadja Báró Úr legmélyebb tiszteletemet és teljes odaadásomat.

Etienne Dragoumisz

Coubertin, akinek Görögországba érkezésekor átadták a levél másolatát, nem érezte magát legyőzöttnek. Azt válaszolta, hogy bátorodik azt hinni, a közvélemény mégis a kollégái és az ő általa hozott döntés mellett áll és egyébként is meggyőződése, hogy pusztá félreértésről van szó, amely a Nemzetközi Olimpiai Bizottság szándékainak helytelen értelmezéséből adódott. Kérte, hogy hívják össze a Zappeion Bizottság ülését. E kérésének semmi visszhangja nem volt. Ellenben alig hogy szállodájában berendezkedett, látogatást tett nála Trikupisz miniszterelnök, aki tudomására hozta, hogy: „Nézze, vizsgálja, tanulmányozza lehetőségeinket, ameddig csak akarja: ön is be fogja látni, hogy lehetetlen”. Coubertin azonban megmaradt a meggyőződése mellett. Megértette, hogy Trikupisz azért vette fel vele olyan gyorsan a kapcsolatot, mert látni akarta, mekkora ellenállásra számíthat nyomásával szemben, hiszen eleve elhárította, hogy megakadályozza a vállalkozást. A probléma látszólag első-sorban pénzügyi jellegű volt, bár Coubertin szerint nem csak erről az ellenszenvről volt szó. A miniszterelnök azt hangoztatta, hogy a hitelező államok kifogásolják majd a „fényűző kiadásokat”, holott szigorú takarékosagra van szükség. Coubertin ellene vetette, hogy szó sincs nagyobb kiadásokról. „Már napok óta Athénben voltam, — írja visszaemlékezéseiben — de még nem jutottam el az Akropoliszra és semmit sem láttam Athénből. Játéklabdá lettem két politikai csoport között. Az ellenzék Th. Delijannisz úr vezetésével hevesen kiállt az olimpiai játékok mellett. A sajtó két táborra oszlott, és szenvedélyesen vitatkozott. Minden időm azzal telt el, hogy látogatásokat tettem különböző politikusoknál új barátaim, Georgesz Melasz, az athéni polgármester fia és Alexander Mercati, a görög Nemzeti Bank igazgatójának fia és a királyi herceg gyermekkori barátja vezetésével”.

Coubertin ekkor még nem találkozott azzal, akire céljai eléréséhez szüksége volt. Görögország királya Oroszországban tartózkodott III. Sándor temetésén és a királyi herceg, a királyság régense egy ellenséges érületű kormánnyal állt szemben. Két hosszú beszélgetés során azonban Coubertin meggyőződött róla, hogy Konstantin herceg mellette áll. Miután felmérte az Athénben adott sportlehetőségeket, Coubertin maga összeállított egy szerény költségvetést, amely kb. 250 ezer drachmát tett ki. Trikupisz, akinek Coubertin beszámolt kedvező benyomásairól, semmi megjegyzést nem fűzött hozzá, de megtagadta a kormány részvételét. A jóindulatú semlegességet azonban megígérte, gondolatban persze némi megszorítással. Coubertin sürgetésére 1894. november 12-én nagynehezen összejött a Zappeion Bizottság. „Hozzá voltam szokva – írja – az ilyen bizonytalankodó gyűlésekhez, ahol hol hízelegni, hol aldatni, hol felrázni kell.” Sikertelenül megválasztania egy szervező bizottságot és elérte, hogy a játékok időpontját 1896. április 5. – 15.-re tűzzék ki. A dátum szerencsés volt, mivel a görög húsvét egybeesett a nyugati húsvétal. A Coubertin által előterjesztett technikai programot jóváhagyták. Négy nappal később, amikor Coubertin előadást tartott a „Parnasszus” nevű nagy irodalmi társaságban, a terem zsúfolásig megtelt. Trikupisz nem adta fel a harcot, de az ellenzék sem hátrált meg. A „Komosz” című verses formában megjelenő szellemes szatirikus újságban megjelent egy karikatúra, amely Trikupiszt és Delijanniszt ábrázolta, amint boxkesztyűkkel felszerelkezve verekednek az Olimpiai Játékok miatt. Coubertin meg volt elégedve.

Egyhónapos athéni tartózkodás után Coubertin Olümpiába utazott, ahol életében először megpillantotta az Altiszt, amelyről annyit álmodozott.

Mihelyt Coubertin elhagyta Görögországot, Szkuludisz, a „bizottság” elnöke azonnal megkezdte a lefektetett alapok lerombolását. Meggyőzte három alelnökét, hogy a Coubertin által bemutatott költségvetés mit sem ér, majd miután kellőképpen megingatta bizalmukat, a bizottság többi tagjainak bejelentette, hogy nincs más hátra, mint a feloszlítás és hogy Ő Királyi Felségének akarására bízta magát. A király fogadta a küldöttséget, elbeszélgetett velük az időjárásról, a jelentést letette az asztalra és befejezte az audienciát. Egy percig sem habozott. Elhatározása kész volt. Oroszországból visszatérve a király nyilván nagyra értékelte azt a tényt, hogy a trón örököse egy tiszta és nemes hellén ügy élére állt. Erre mutat az, hogy hat hónappal később, amikor Párizson átutazott és Coubertin látogatást tett nála, a király látható büszkeséggel beszélt fiának, a királyi

hercegnek az I. Olimpiai Játékok szervezésében mutatott kiváló képességeiről ...

Trikupisz, az olimpia elkeseredett ellensége nem akarta elhinni az akarata ellenére született elhatározást. Megragadta az alkalmat, amelyet egy sztrájk kapcsán felmerült incidens nyújtott, hogy a királyt választás elé állítsa: „döntson vagy a fia vagy az érvei mellett”. A király nyugodtan és határozottan kifejezte sajnálkozását a miniszterelnök várható lemondása felett. Trikupisz sértődötten visszavonult, szívében heves gyűlölettel az olimpiai játékok iránt. Olyannyira, hogy amikor az olimpia már közeledett, elutazott Nizzába. Ott hunyt el váratlanul és hirtelen. Halálának híre az olimpia idején ért el Athénbe, egy nagy ünnepség estéjén, „ragyogó fények és zeneszó mellett”. Ő volt a születendő olimpizmus első áldozata.

1894. június 23 és 1895 tavasza között a görög kormányzat ellenállása miatt az olimpia ügye gyakorlatilag egy jöttányit sem jutott előbbre. Időközben azonban Magyarország kinyilvánította, hogy kész az olimpiát Budapesten megrendezni a Magyar Állam milleneumi ünnepségeinek keretében,² amennyiben Athénben nem mennének a dolgok. Coubertin óvakodott elutasítani ezt az ajánlatot, de arra használta fel, hogy a görögöket ösztökélje. Svédországból Balck tábornok a következőket írta: „Kissé aggódunk, de megteesszük ami tőlünk telik”. Oroszországból Butovszkij tábornok beszámolt munkájáról és arról, hogy mindenféle közönybe ütközik. Angliából biztató hírek érkeztek. Párizsban a kormány nem vett tudomást a mozgalomról, bár egy évvel korábban lelkes hívének mutatkozott. „Micsoda követelőzés! – írta a kormánylap – Hogy képzelik azt, hogy a francia sportolók az állam költségén utazzanak Athénba?” Végül mégiscsak győzött a józan ész és a francia sportolók ott voltak az Akropolisz tövében. Távolmaradásuk botrányt keltett volna. A német atlétikai körök hozzáállása kedvező volt, azonban egy állítólag Coubertinnel készített kitalált interjú, amelynek ő maga semmi figyelmet sem szentelt, élénk ellenérzést váltott ki a tornászok körében. A németek kijelentették, hogy nem utaznak Görögországba, holott a meghívást egyszer már elfogadták. Coubertin és Görögország berlini követének közbenjárására a dolgok végül is rendeződtek. Az I. Olimpiai Játékokon Ausztriából, Bulgáriából, Chiléből, Dániából, Franciaországból, Görögországból, Nagy-Britanniából, Ausztráliából, Svédországból, Svájcban, Magyarországról és az Egyesült Államokból összesereglett társaikkal együtt tizenhárom ország képviseltette magát 10 sportágban, 285 versenyzővel.

„Szinte minden, ami Athénben valóban jó volt, a királyi herceg sze-

mélyes műve volt” – jelentette ki Coubertin. A herceg erős akarattal és nagy kitartással dolgozott. Sajnos, legfőbb munkatársa, Philemon azonban nem állt a feladat magaslatán. Valóságos olimpiai minisztériumot állított fel. Óriási bürokratikus gépezet alakult ki körülötte (amitől Coubertin írtózott). Ebből aztán töméntelen terméketlen aktagyártás és nagy pocskolás következett. Mit szólna Coubertin ma?

Görögország valóságos mámorban élt. Mindenki be szeretett volna kerülni a „Philemon minisztériumba”. 1895. február 19-ig már 130.000 drachmát ajánlottak fel. Konstantinápolyból Silizzi 10.000 drachmát adott. Ugyanennyit ajánlott fel Szingrosz. Azt is elhatározták, hogy ún. olimpiai különbéveget adnak ki, amelynek bevételei az olimpia pénztárába folynak majd be. Az alexandriai görög kolóniából Averoff bejelentette, hogy 1 millió drachmát ad a Panathénea stadion újjáépítésére. Amikor az adomány híre elterjedt, a lelkesedés nem ismert többé határokat.

Coubertin Párizsban tartózkodott, és semmi híre sem volt Görögországból. Philemon csak 1896. február 7-én küldött egy táviratot, amelyet valamivel később egy szívélyes hangú levél kísért. „Ez volt az utolsó elismerés, amelyben az athéniiek részesítettek” – írja Coubertin.

Coubertint nagyon érzékenyen érintette a görögök azon igyekezete, hogy a játékok alatt is minden lehetséges alkalommal „mellőzzék”. Roszszul esett neki, de nem lepte meg. A görögök képzeletében kirajzolódó távlatok magatartásukat érthetővé, őszintévé és megbocsáthatóvá teszik. Maguknak akarták követelni az olimpiai játékok rendezésének jogát, és az a gondolat, hogy négyévenként hatalmas tömegek özönlenek majd a restaurált stadionba, örömmel és reménnyel töltötte el őket. Coubertinnek alkalmat és ideje volt arra, hogy alaposan átgondolja, mennyire megalapozott ez az elképzelés. Maga az intézmény szempontjából, és azoknak a céloknak a szempontjából, amelyeket az olimpiai játékok felélesztésekor maga elé tűzött, ez teljesen indokolatlan és oktalan lett volna. Figyelembe vette azokat a politikai nehézségeket, amelyeket az ilyen olimpiák kiválthattak volna és melyek bizonyára meg is akadályozták volna a játékok folyamatos megrendezését. Meggyőződött róla, hogy ha az olimpizmus székhelyét végleg és kizárólagosan meghatároznák Görögországban, ez egyenlő lenne az öngyilkossággal, művét tekintve. Elhatározta tehát, hogy minden erejével küzdeni fog a néhány napja útját eltorlaszoló akadályok ledöntéséért. Az athéni sajtó mindent megtett, hogy elhitesse, az olimpiai játékok felújítása a Zappasz fivérek alapítványához kapcsolódik. Követelték a parlamenttől egy olyan törvény elfogadását, amely szabályozná az olimpiai rendszeres megrendezését... Coubertin sértegető le-

veleket kapott, amelyekben elmondták mindennek, hogy „rabló, aki el akarja lopni Görögországtól egyik legszebb történelmi kincsét”.

1896. április 19-én Coubertin athéni főhadiszállásán előadást tartott, amelyet a sajtó is közzétett. Túl hosszú lenne itt a teljes szöveget idéznünk. Hangsúlyozta, hogy az olimpiai játékok felélesztése nem a képzelet műve, hanem egy nagy mozgalom logikus eredménye. Miután fel-tárta a főbb vonalakat, a következő összefoglalóval fejezte be: „Így szü-letett meg az a mű, amely nagy dolgokra hivatott. Azóta is sokszor bírál-ták, sőt hevesen támadták. Nem mindenki érti meg. Beszélnek róla, anél-kül, hogy megfelelően ismernék eredetét és célját. Ami engem illet, min-denképpen ragaszkodom az apasághoz, és ehelyütt is ismételten köszöne-tet szeretnék mondani azoknak, akik munkámban segítettek és akik ve-lem együtt hisznek benne, hogy nagyobbá és nemesebbé fogja tenni az atlétizmust, és hogy a világ ifjúságát a béke szeretetére és az élet tisztele-tére fogja tanítani...”

Coubertin bárót „elfelejtik”

Az athéni olimpiai játékok hivatalos görög jelentését és a korabeli görög újságokat olvasva azonnal szembetűnik, hogy sehol sem találkozunk Coubertin nevével... Kivételt képez az Athéni Híradó április 16-i száma: „Coubertin úr – írja – teljes joggan emlékeztet arra, hiszen az utóbbi na-pokban túlságosan megfélemedtek róla, hogy ő kezdeményezte ezeket a játékokat, amelyeket oly nagy pompával ünnepelt most az az ország, amely a bölcsője volt. Ebben az országban, amelyben pedig a szívek tud-nak emlékezni, egyetlen dolog lepett meg bennünket: az olimpiai játékok sikerével kapcsolatban köszönetnyilvánításokat és gratulációkat intéztek mindenkire, csak ahhoz nem, aki az egész mozgatója volt.

Kell-e emlékeztetnünk de Coubertin báró erőfeszítéseire annak a nemzetközi kongresszusnak az összehívásáért, amely két évvel ezelőtt Pá-rizsban elhatározta az olimpiai játékok felújítását? Kell-e emlékeztetnünk azokra az akadályokra, amelyekkel éppen itt találkozott, amikor először kellett a gyakorlatban átültetni Vikelasz úr javaslatára a párizsi nemzet-közi kongresszuson megszavazott javaslatot?

Mindez semmiben sem csökkenti a trónörökös dicsőségét, és azokat az erőfeszítéseket, amelyeket mindenki oly szívesen elismer. A trónörökös nélkül az olimpia – ha egyáltalán megtartották volna, amiben egyébként erősen kételkedünk – semmivel sem lett volna nagyobb és fontosabb, mint azok a sportversenyek, amelyeket minden évben megtartanak a világ

különböző részein. A trónörökös nélkül végül nem lett volna sem stadionunk, sem lőterünk, sem kerékpárpályánk, ami pedig szépségével mind hozzájárult a játékok sikeréhez.

Ha megemlítették volna, hogy Coubertin báró volt az olimpia kezdeményezője és mozgatója, semmit sem vettek volna el Philemon úr érdemeiből, aki a trónörökös jobbkeze volt, sem Ő Királyi Fensége többi munkatársának érdemeiből.

Azt fogják felhozni, hogy az I. Olimpiai Játékok elvesztették volna nemzetközi jellegüket, ha egy franciáról és egy francia eszméről beszéltek volna. Ez az okoskodás nem helytálló. Az olimpiai játékok újjáélesztése francia gondolat volt. Akad-e bárki is, aki el akarná vitatni Németországtól az Egyetemes Posta Unió gondolatát? Akad-e valaki, aki el akarná vitatni Svájtól a Nemzetközi Vöröskereszt felállítását?

Mielőtt áttérnénk nemzetközi síkra, minden gondolkodó embernek, akinek van hazája, bizonyára eszébe jut egy gondolat. Az olimpiai játékok felélesztésének gondolata egy franciától, Franciaországból származik. Görögország volt hivatott a gondolat megvalósítására. Ezt fényesen meg is tette, és ezen az sem csökkentett volna, ha Philemon, Vikelasz és a trónörökös más munkatársainak neve mellé Coubertin nevét is odaírták volna.

Végül mondjuk el, hogy a király, aki mindenkinek igazságot szolgáltat, megemlékezett de Coubertin báróról, elküldvén neki a Megváltó Rend Parancsnoki kítüntetését”.³

Az I. Olimpiai Játékok befejezése

Ehelyütt eltekintünk az olimpia egyéb eseményeinek leírásától, annyira naivnak és érdektelennek tűnnek mai szemmel. Megemlítjük még, hogy a görög naptár szerint a játékokat március 25-én nyitották meg, míg a nyugati naptár szerint ez a nap április 6.-nak felel meg. Az időjárás nem kedvezett a rendezőknek, olyannyira, hogy április 14-én, az érme átadásának tervezett napján a zuhogó eső miatt a szervezők a közönség „tiltakozó kiáltásai közben” el kellett halasszák a záró ünnepséget. Így azt másnap, április 15-én tarották meg a királyi család jelenlétében. Egy Robertson nevű angol, az Oxfordi Egyetem tanára, a király elé lépett és felolvastott egy ódát, amelyet ógörög nyelven írt...

A győztesek érmei ezüsből, a második helyezetteké bronzból készültek. Egy Chaplain nevű művész készítette őket. A versenyzőknek más díjakat is átadtak, többek között azt az ezüst kupát, amelyet a francia

Michel Bréal ajánlott föl a marathoni futás győztesének. A versenyzők felvonulása után a király kimondta az I. Olimpiai Játékok bezárását. Este az Akropolisz ragyogóan kivilágított műemlékei jelképezték az ókor halhatatlanságának újabb győzelmét az oly nagy sikerrel felújított Olimpiai Játékokkal.

Másnap a külföldiek kezdték elhagyni Görögországot, ahonnan magukkal vitték a lehető legjobb benyomásokat és azt a meggyőződést, amelyet a király szavai így fejeztek ki: „Görögország hivatott arra, hogy a nemzetek békés találkozóhelye legyen, és az olimpiai játékok stabil és állandó székhelye.” Coubertin azonban másként vélekedett ...

Visszaemlékezéseiben részletesen leírja az I. Olimpiai Játékok pompáját, a technikai nehézségeket és a csalódásokat, a nézők lelkesedését, a háttérben zajló intrikákat, néhány munkatársának csüggedését. Végül megemlíti azt a királyi kezdeményezést is, amely Görögország számára követelte a felújított játékok rendezésének monopóliumát. Talán ő maga is engedett volna ennek a követelésnek, ha nem látta volna abszolút biztonsággal, hogy ez a terv nem valósítható meg és eleve kudarcra van ítélve. „Athén – írja – semmilyen szempontból sem rendelkezik azokkal az eszközökkel, amelyekkel az idők végtelenségéig négyévenként megismételhetne egy olyan erőpróbát, amely megköveteli a keretek és a források állandó megújítását”. Pierre de Coubertin tisztán látott, és akkori véleménye ma igazabb, mint valaha ...

Bár ez az első újkori olimpia technikailag semmi szenzációt nem hozott, újdonság volt a különböző sportágak együttműködése. Ez nagyon nagy dolog volt, hiszen az egész jövőt meghatározta.

Görögország vidékein és mindenhol a görög szigeteken a kisfiúk az iskolából kijöve „olimpiásdit játszottak”. Szórakozásból futottak, ugrottak, kavicsokat dobáltak, majd sorbaálltak és a legnagyobb teljes komolysággal olajját nyújtott át a többieknek. Ez az Athénben annyi évszázad után újjáéledt szimbólikus gesztus tudtukon kívül összekötötte őket csak homályosan átérzett dicső múltjukkal. Ez a költői játék Korfu mitológikus vidékén, ez volt az utolsó kép, amelyet Coubertin magával vitt az első olimpiáról. Most már azért kellett dolgoznia, hogy a folytatást biztosítsa.

Az I. Olimpiai Játékok sajtóvisszhangjából

Az Athéni Híradó 1896. április 18-i különkiadásában közölt néhány olyan érdekes reagálást, amelyet érdemes felidéznünk:

Ezer okunk van rá, hogy óvjuk a nagyközönséget azoktól a rémhí-

rektól, amelyek az olimpiai játékok idején az athéni tartózkodás költségeivel kapcsolatban elterjedtek. A tények megerősítették mindazt, amit előre állítottunk. A nagy szállodák nem emelték fel áraikat, még kevésbé a kicsik.

Vendégeink bizonyára jó véleményt visznek magukkal kocsisainkról és hajósainkról, akik sokkal udvarisabbak a külföldiekkel szemben, mint bárhol másutt. Nem tudunk róla, hogy akár egyetlen külföldinek is panaszra adtak volna okot, hogy vita támadt volna a borraivaló körül, amely egyébként is teljesen ismeretlen országunkban.

Nyugatról nem érkeztek annyian, mint számítottunk rá. Ennek többféle oka lehet, amelyekről fölösleges itt hosszasan elmélkedni. A legfontosabb ok az, hogy kételyek voltak az olimpia sikerét illetően; másodszer elterjedt az a hír, hogy egy bizonyos ügynökség (nevét nem közlöm, mert ma is létezik), valamennyi szállodát kibérelt saját utazói számára. Így a többiek csak igen magas áron juthatnak szállodai szobához.

A díjkiosztások végén W. Gebhardt, a német küldöttség képviselője és a NOB tagja babérkoszorút adott át Ő Királyi Fenségének, a trónörökösnek. Beszédet is mondott német nyelven, amit csak a nézők egy kis része értett meg.

A király egy babérágat adott át Robertson úrnak, valamint egy nyakkendőűt annak a jó benyomásnak emlékére, amelyet ódájával keltett.

A díjkiosztás előtti utolsó pillanatban sikerült bebizonyítani, hogy Karl Schuhmann, aki tornában a svájci Louis Zutter előtt megnyerte a lóugrást, mégsem professzionista, hanem amatőr. Azonnal át is adták neki a jutalmat,⁴ amelyet a stadionban egyszer már kiérdemelt!

A külföldieket az lepte meg a legjobban, hogy nem találkoztak koldusokkal, részegekkel és zsebtolvajokkal. Ezt a rendőrség ragyogó szervezettségének tulajdoníthatjuk, valamint az athéni nép legendás hagyományainak, amely látogatóinak szép képet akart nyújtani arról, hogyan értelmezik itt a vendégszeretetet.

Tévednek, akik arról beszélnek, hogy Konsztantinidisz⁵ alatt több kerékpár összetört. Ez nem pontos: mindössze egyik kerekét lyukasztotta ki valamiféle szög.

A rovatot a kerékpárok és a kerékpárgumik reklámozása zárja.

Jegyzetek

1. A valóságban Athénben ebben az időszakban már két atléta és torna társaság, egy vívóklub, egy evezős egyesület és több velocipedista kör létezett, a korábbi pánhellén olimpiákról nem is beszélve (szerk.).
2. Pontosabban egy sportdiplomáciai sakkhúzásról volt szó. Coubertin így tüntette fel, mintha Budapest már elvállalta volna a játékok rendezését. (Lásd: Kun László: Egyetemes testnevelés és sporttörténet. Bp. 1978. Sport. 228–229.), (szerk.)
3. Ez a kitüntetés ma a Lausannei Olimpiai Múzeumban látható. (szerk.)
4. Pontosabban négy érmet, mert Karl Schuhmann nemcsak a lóugrást és a birkózást nyerte meg, hanem tagja volt a korlát és a nyújtó csapatverseny győztes német válogatottnak is. (szerk.)
5. A. Konsztantinidisz a 87,43 km-es országúti kerékpárverseny görög győztese. Ideje 3 óra 22 perc 31 mp. volt. (szerk.)